

แนวทางประเมินความเสี่ยงการทุจริตประจำปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา

หลักการและเหตุผล

ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุล และพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ และกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในด้านการป้องกันการทุจริต มีเป้าหมายให้ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ มีการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในทุกระดับ โดยเฉพาะการสร้างวัฒนธรรมแยกแยะประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวมของบุคลากรภาครัฐ รวมทั้งสร้างจิตสำนึกและค่านิยมให้ทุกภาคส่วนตื่นตัวและระมัดระวังต่อการทุจริตประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ที่มีวิสัยทัศน์ คือ “ประเทศไทยใสสะอาด ไทยทั้งชาติต้านทุจริต (Zero Tolerance & Clean Thailand) ซึ่งยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนาระบบป้องกันการทุจริตเชิงรุก เป็นการมุ่งเน้นการพัฒนากลไก และกระบวนการด้านการป้องกันการทุจริตของประเทศไทยให้มีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อลดโอกาสการทุจริตหรือทำให้การทุจริตเกิดยากขึ้นหรือไม่เกิดขึ้น โดยอาศัยทั้งการกำหนดกลไกด้านกฎหมาย กลไกทางการบริหาร และกลไกอื่น ๆ ตลอดจนเสริมสร้างการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนให้มีธรรมาภิบาลมากยิ่งขึ้น แผนปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ มีวัตถุประสงค์และกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทุจริต คือ ให้มีมาตรการควบคุม กำกับ ติดตาม การบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน โดยเฉพาะการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตของบุคลากร ใช้ดุลยพินิจโดยสุจริต ภายใต้กรอบธรรมาภิบาลและการกำกับกิจการที่ได้อย่างแท้จริง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามทุจริต คือ ยุทธศาสตร์ที่ ๖ การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบ และธรรมาภิบาลในสังคมไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อลดปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบของประเทศ ประกอบกับสำนักงาน ป.ป.ช.ได้ดำเนินงานโครงการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment: ITA) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๒ โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นหน่วยงานภาครัฐทั่วประเทศ จำนวน ๘,๓๐๐ แห่ง พร้อมแจ้งปฏิทินและคู่มือการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๒ ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศได้รับทราบและดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

ดังนั้น การประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริต จึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยลดความเสี่ยงด้านการทุจริต อันนำไปสู่ความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงาน ตลอดจนเป็นการสร้างจิตสำนึกและค่านิยมในการต่อต้านการทุจริตให้แก่บุคลากรขององค์กร ถือเป็น การป้องกันการเกิดการทุจริตในองค์กร ทั้งนี้ การนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงมาใช้ในองค์กรจะช่วยให้เป็นหลักประกันในระดับหนึ่งว่า การดำเนินการขององค์กร จะไม่มีการทุจริต หรือในกรณีที่พบกับการทุจริตที่ไม่คาดคิด โอกาสที่จะประสบกับปัญหาน้อยกว่าองค์กรอื่น หรือ

หากเกิดความเสียหายขึ้นก็จะเป็นความเสียหายที่น้อยกว่าองค์กรที่ไม่มีการนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงมาใช้ เพราะได้มีการเตรียมการป้องกันล่วงหน้าไว้โดยให้เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานประจำ ซึ่งไม่ใช่การเพิ่มภาระงานแต่อย่างใด

วัตถุประสงค์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

๑. เพื่อประเมินความเสี่ยงการทุจริตของหน่วยงาน
๒. เพื่อใช้เป็นกลไกในการดำเนินงาน การกำกับติดตาม และการประเมินผลด้านการป้องกันการทุจริตของหน่วยงาน
๓. เพื่อให้หน่วยงานมีมาตรการ ระบบ หรือ แนวทางในการบริหารจัดการความเสี่ยงในการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริต ซึ่งเป็นมาตรการป้องกันการทุจริตเชิงรุกที่มีประสิทธิภาพต่อไป

คำนิยาม

การประเมินความเสี่ยงการทุจริต หมายถึง กระบวนการในการคัดเลือกกระบวนการงานจากภารกิจที่อาจก่อให้เกิดการทุจริต นำไปสู่การกำหนดมาตรการป้องกันการทุจริต การจัดทำแผนบริหารความเสี่ยง เพื่อป้องกันการทุจริต ใช้เป็นกลไกในการดำเนินงาน การกำกับติดตาม และการประเมินผลด้านการป้องกันการทุจริตของหน่วยงาน

กรอบการประเมินความเสี่ยงการทุจริต

- กรอบหรือภาระงานในการประเมินความเสี่ยงการทุจริต มี ๔ กระบวนการ ดังนี้
๑. การแก้ไขปัญหาที่เคยรับรู้แล้ว สิ่งที่มีประวัติอยู่แล้ว ทำอย่างไรจะไม่ให้เกิดขึ้นซ้ำอีก
  ๒. การเฝ้าระวัง สอดส่อง ติดตามพฤติกรรมเสี่ยง
  ๓. การป้องกัน หลีกเลี่ยง พฤติกรรมที่นำไปสู่การสุ่มเสี่ยงต่อการกระทำผิด
  ๔. การพยากรณ์ประมาณการสิ่งที่อาจจะเกิดขึ้นและทำการป้องกันและป้องปรามล่วงหน้า

ขอบเขตประเมินความเสี่ยงการทุจริต

องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ได้กำหนดขอบเขตการประเมินความเสี่ยงการทุจริต เป็น ๙ รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ ๑ รับผลประโยชน์ (Accepting Benefits) คือ การรับสินบนหรือรับของขวัญ เช่น

- การรับของขวัญหรือของกำนัลที่มีค่าอื่นๆ ซึ่งส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่
- การที่บริษัทสนับสนุนการเดินทางไปประชุม/ดูงานในต่างประเทศของผู้บริหาร และอาจ

รวมถึงครอบครัว

- การที่หน่วยงานราชการรับเงินบริจาคสร้างสำนักงานจากบริษัทธุรกิจที่ติดต่อกับหน่วยงาน
- เจ้าหน้าที่ของรัฐรับของแถมหรือผลประโยชน์ในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับการจัดซื้อ จัดจ้าง

เป็นต้น

รูปแบบที่ ๒ การทำธุรกิจกับตนเอง (Self-Dealing) คือ การทำธุรกิจกับตนเอง ได้แก่ การเปิดบริษัทหากินซ้อนบริษัทที่ตนเองทำงาน ตัวอย่างเช่น จัดซื้อสินค้าของทางราชการจากบริษัทตนเอง หรือ ครอบครัว

รูปแบบที่ ๓ การทำงานหลังเกษียณ (Post-Employment) คือ การทำงานหลังเกษียณ หรือ การไปทำงานให้ผู้อื่นหลังออกจากงานเดิม โดยใช้อิทธิพลและความรู้ในตำแหน่งเดิมมาใช้เอาประโยชน์ โดยไม่ชอบธรรม ตัวอย่างเช่น ก่อนเกษียณเป็นผู้บริหารระดับสูงของส่วนราชการไปรับงานเป็นที่ปรึกษาบริษัทหนึ่ง และใช้อิทธิพล ความรู้ในตำแหน่งเดิม ช่มชู้ปิดบังความผิดของบริษัท หรือทำเพื่อประโยชน์ของบริษัทที่ตนรับเป็นที่ปรึกษา เป็นต้น

รูปแบบที่ ๔ การทำงานพิเศษ (Outside Employment or Moomlighting) คือ การทำงานพิเศษ เช่น การใช้เวลาราชการไปทำงานธุรกิจส่วนตัว ขายสินค้าออนไลน์ การเปิดบริษัทหากินซ้อนบริษัทที่ตนเองทำงาน เป็นพนักงานขายแอบเอาสินค้าตัวเองมาขายแข่ง

รูปแบบที่ ๕ การใช้ข้อมูลภายใน (Inside Information) คือ การใช้ข้อมูลภายในหน่วยงาน ใช้ข้อมูลลับของราชการ เช่น รู้ว่าราชการจะตัดถนนบริเวณไหน รู้ราคากลางของการเวนคืนที่ดิน แล้วรีบจัดการให้นายหน้าไปชิงไปซื้อที่ดินก่อน และนำกลับมาเสนอขายราชการเพื่อให้ได้กำไรหรือ ส่วนต่าง

รูปแบบที่ ๖ การใช้ทรัพย์สินของราชการเพื่อประโยชน์ส่วนตัว (Using Public Property for Private Advantage) คือ การใช้ทรัพย์สินของราชการ/นายจ้างเพื่อประโยชน์ส่วนตัว เช่น การใช้รถราชการไปทำธุระส่วนตัว การนำวัสดุครุภัณฑ์หลวงไปใช้ส่วนตัว รับ/เรียกรับของขวัญจากผู้มาติดต่อราชการ การนำอุปกรณ์ไฟฟ้าส่วนตัวมาไฟฟ้าของราชการเพื่อประโยชน์ส่วนตัว การใช้คอมพิวเตอร์ของราชการรับทำงานส่วนตัว เป็นต้น

รูปแบบที่ ๗ การนำโครงการสาธารณะลงในเขตเลือกตั้งเพื่อประโยชน์ทางการเมือง (Pork Barreling) คือ การนำโครงการสาธารณะลงในเขตเลือกตั้งเพื่อประโยชน์ทางการเมือง เช่น การนำงบประมาณแผ่นดินดำเนินการจัดทำถนน สะพาน เสาไฟฟ้า ตามเขตที่ตนหาเสียง

รูปแบบที่ ๘ การใช้ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาประโยชน์แก่เครือญาติหรือพวกพ้อง (Nepotism) คือ การใช้อิทธิพลในตำแหน่งหน้าที่เพื่อส่งผลที่เป็นคุณแก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอย่างไม่เป็นธรรม หรือ การใช้ตำแหน่งหน้าที่การงานเรียกผลตอบแทนเพื่อเครือญาติหรือพวกพ้อง

รูปแบบที่ ๙ การใช้อิทธิพลเข้าไปมีผลต่อการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่รัฐ หรือหน่วยงานของรัฐอื่น (Influence) คือ การที่บุคคลปฏิบัติหน้าที่เอาผลประโยชน์ส่วนตัวไปพัวพันในการตัดสินใจ เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อตนเอง และเป็นการเสียประโยชน์ของทางการ หรือหน่วยงานราชการส่วนอื่นๆ เช่น

- ซื้อขายตำแหน่ง จ่ายผลประโยชน์ เพื่อความเจริญก้าวหน้าของตน
- ช่วยให้อาณัติมิตรทำงานในหน่วยงานที่ตนมีอำนาจ

๑. เกณฑ์การประเมินความเสี่ยงด้านผลประโยชน์ทับซ้อน

ตารางที่ ๑ เกณฑ์ระดับโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood)

ระดับ	โอกาส	คำอธิบาย
๑	น้อยมาก	มีโอกาสดังเกิดขึ้นน้อยมาก
๒	น้อย	มีโอกาสดังเกิดขึ้นน้อย
๓	ปานกลาง	มีโอกาสดังเกิดขึ้นปานกลาง
๔	มาก	มีโอกาสดังเกิดขึ้นมาก
๕	มากที่สุด	มีโอกาสดังเกิดขึ้นมากที่สุด

ตารางที่ ๒ เกณฑ์ระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact) ที่ส่งผลกระทบต่อผลการ

ระดับ	ความรุนแรง	คำอธิบาย
๑	น้อยมาก	สร้างความไม่สะดวกต่อการปฏิบัติงาน
๒	น้อย	ไม่สะดวกต่อการปฏิบัติงานบ่อยครั้ง
๓	ปานกลาง	บรรยากาศการปฏิบัติงานไม่เหมาะสม
๔	สูง	เป็นความผิดพลาดวินัยไม่ร้ายแรง
๕	สูงมาก	เป็นความผิดพลาดวินัยอย่างร้ายแรง

ระดับความเสี่ยง (Degree of Risk) แสดงถึงความสำคัญในการบริหารความเสี่ยง โดยพิจารณาจากผลคูณของระดับโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood) กับระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact) ของความเสี่ยงแต่ละสาเหตุ (โอกาส x ผลกระทบ) กำหนดเกณฑ์ไว้ ๔ ระดับ ดังนี้

ภาพที่ ๑ ระดับความเสี่ยง (Degree of Risk)

ระดับความเสี่ยง	ช่วงคะแนน	เขตสี	มาตรการควบคุม
ระดับความเสี่ยงต่ำ	๑ - ๓ คะแนน	เขียว	ยอมรับความเสี่ยง
ระดับความเสี่ยงปานกลาง	๔ - ๙ คะแนน	เหลือง	ยอมรับความเสี่ยง แต่ควรมีมาตรการควบคุม
ระดับความเสี่ยงสูง	๑๐ - ๑๖ คะแนน	ส้ม	ต้องมีมาตรการควบคุมความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้
ระดับความเสี่ยงสูงมาก	๑๗ - ๒๕ คะแนน	แดง	ต้องมีมาตรการควบคุมความเสี่ยงหรือหลีกเลี่ยงความเสี่ยง โดยการหยุด ยกเลิก เปลี่ยนแปลงกิจกรรม

ภาพที่ ๒ ตารางระดับความเสี่ยง (Degree of Risk)

ความรุนแรงของผลกระทบ (Impact)	๕	๔	๓	๒	๑	๐
	๔	๓	๒	๑	๐	๐
	๓	๒	๑	๐	๐	๐
	๒	๑	๐	๐	๐	๐
	๑	๐	๐	๐	๐	๐
		๑	๒	๓	๔	๕
		โอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood)				

๒. วิธีการวิเคราะห์ความเสี่ยงเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา

ในการการวิเคราะห์ความเสี่ยงขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา นั้น ใช้ข้อมูลในการวิเคราะห์ความเสี่ยง โดยมีที่มาของข้อมูลจาก ๒ ส่วน ประกอบด้วย

(๑) รายงานผลการตรวจสอบภายในภาพรวมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ประจำปีงบประมาณที่ผ่านมา

(๒) สรุปรายการสืบสวน/การสอบสวนข้อเท็จจริง/การสอบสวนทางวินัยของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมาในปีที่ผ่านมา

๓. แนวทางจัดการความเสี่ยงเกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่อาจเกิดผลประโยชน์ทับซ้อน

(๑) การเสริมสร้างจิตสำนึกให้บุคลากรของหน่วยงาน รังเกียจการทุจริตทุกรูปแบบ เช่น

- การส่งเสริมการปฏิบัติตามจรรยาบรรณของบุคลากร
- เผยแพร่ค่านิยมสร้างสรรค์ให้แก่เจ้าหน้าที่
- จัดโครงการฝึกอบรมด้านคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เจ้าหน้าที่
- การส่งเสริมให้ผู้บังคับบัญชาเป็นตัวอย่างที่ดี

(๒) การป้องกันเหตุการณ์หรือพฤติกรรมที่อาจเป็นภัยต่อหน่วยงาน เช่น

- การแจ้งเวียนหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารงานบุคคลที่โปร่งใสและเป็นธรรม
- การเผยแพร่หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด
- การตรวจสอบติดตามประเมินผลและรายงานผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่าง

สม่ำเสมอและต่อเนื่อง

- จัดช่องทางการร้องเรียน ร้องทุกข์เกี่ยวกับการทุจริตและประพฤติมิชอบ